

НАУКОВА ПЛАТФОРМА 2

ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ – ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮ, АНАЛІЗУ ТА СТАТИСТИКИ

Король С.Я.,
д.е.н., доцент,
професор кафедри
обліку та оподаткування,
*Київський національний
торговельно-економічний університет
(м. Київ)*

COVID-19 – НОВІ ВИКЛИКИ ДЛЯ ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ

Пандемія, викликана вірусом COVID-19, має глобальні медичні та економічні наслідки, в основі яких проблеми не лише функціонування, але й самого існування окремих суб'єктів економічної діяльності. За словами генерального секретаря Міжнародної конфедерації профспілок Ш. Берроу, «фінансові та гуманітарні наслідки пандемії COVID-19 ми будемо відчувати ще довгі роки, якщо уряди не захистять працівників, ланцюги постачань і малий бізнес» і зрештою «робота, доходи та соціальний захист – це дивіденди безперервності бізнесу» [1]. Серед основних проявів пандемії обмеження громадського життя, які кардинально змінили економічними умовами господарювання і вплинули на вартість бізнесу.

Цілком природньо, що переважна більшість публікацій, присвячених темі COVID-19, мають практичний характер. При цьому питання про те, «як буде виглядати світова економіка в пост-пандемічний період в цілому та що треба робити для відновлення економічної активності» [2] з глобального рівня має пряму проекцію на мікрорівень. Широку добірку публікацій щодо наслідків корновірусної кризи для звітності та аудиту представлені на сайтах провідних міжнародних професійних організацій (наприклад, [3]). Вони заслуговують на уважний аналіз і узагальнення, зокрема щодо нових викликів для обліку і звітності. Одним з нагальних питань є визначення впливу рецесії економіки через COVID-19 на розвиток обліку і звітності суб'єктів господарювання.

У 2020 році констатують І. Бураковський та С. Юхименко, що «...ми стикаємось з тим, що всі наші економічні розрахунки залежать від того, як розвиватиметься пандемія. Це як раз та ситуація, коли економічні перспективи визначаються переважно природними факторами» [2]. Так, ще в лютому 2020 р. переважно всі розрахунки експертів щодо впливу епідемії на світову

економіку будувались на припущенні про те, що епідемію коронавірусу подолають у першому кварталі 2020 року, а її наслідки будуть відчутними, але короткостроковими. При цьому за оцінками експертів Світового банку [4], від «слабкої» пандемії грипу (на кшталт вірусу H1N1 2009 р.) економічні збитки можуть коштувати близько 0,5% світового ВВП. Відповідно від серйозної пандемії, як очікувалось, вони можуть досягти рівня майже 5% світового ВВП (понад 3 трильйони доларів США). Натомість і через рік, у лютому 2021 року, на брифінгу ООН щодо стану та перспектив світової економіки експерти визнали, що «відновлення світової економіки залишається нестабільним – прогнозований підйом у 4,7 відсотка ледь компенсує втрати в 2020 році» [5]. Показовим є той факт, що у більшості регіонів світу в 2020 році на фоні падіння економік, зростання безробіття та бідності відбулось зростання нерівності доходів та багатства (наприклад, у США рівень національної бідності підскочив з 9,3 відсотка у червні до 11,7 відсотків у листопаді 2020 року, тоді як загальне багатство 644 мільярдів США зросло на 31,6 відсотка з 2,95 трильйонів доларів до 3,88 трильйонів доларів) [5].

Сьогодні очікують розумні інвестиції в економічну, соціальну та кліматичну стійкість, які б дозволили відновити економіку. В цьому зацікавлене широке коло стейкхолдерів, що, відповідно, повинне знайти відображення у звітності суб'єктів господарювання.

Нині зусилля урядів спрямовані на пом'якшення наслідків пандемії COVID-19 і, зокрема, підтримку і збереження бізнесу через застосування різноманітних податкових і фінансових важелів (запровадження податкових канікул, надання гуманітарної і матеріальної допомоги найбільш ураженим категоріям осіб). З іншої сторони, перед бізнесом постає питання про розробку адекватного плану заходів для виходу з кризи, виплату заробітної плати і збереження робочих місць, виконання зобов'язань перед партнерами по бізнесу. При цьому пом'якшення умов для бізнесу в жодному разі не виключає необхідності звітування перед урядом, власниками, інвесторами, працівниками та іншими стейкхолдерами про вжиті заходи та їх ефективність.

У травні 2020 року Драгер на питання «Які заходи можуть посилити стійкість бізнесу?» відповів, що «настав час звернути увагу на нефінансові рішення для зміцнення імунітету вашого бізнесу. Одним з них є ESG» [6].

З огляду на це необхідно дати відповідь на такі питання:

- на яких об'єктах обліку і звітності позначиться пандемія COVID-19?
- які фінансові та нефінансові показники дозволять оцінити наслідки пандемія COVID-19 для бізнесу та його стейкхолдерів?
- яке місце таких показників в системі звітності суб'єктів господарювання?

Актуальність відповіді на зазначені питання не зникне для нас найближчим часом ще й через невизначеність сценарію розвитку вітчизняної економіки у найближчі роки. Реакція бухгалтерів і аудиторів на названі та інші питання, які умовно можна визначити, як «облік і звітність про наслідки COVID-19», виходить за межі стандартних операцій. У 2020 році вона позначилась пошуком підходів до обліку відпусток і лікарняних на період карантину, використання податкових канікул і т.ін. За умови закриття, так

званих «не життєво важливих підприємств», життєво важливими стали питання обліку розрахунків з партнерами по бізнесу, праці в новому для бізнесу дистанційному режимі, запасів з обмеженим терміном придатності, витрат на призупинення і відновлення виробничого процесу, витрат на дотримання вимог МОЗ щодо умов роботи у карантинний і посткарантинний період, амортизації основних засобів, нематеріальних активів та інших необоротних матеріальних активів у період карантинних обмежень, коригувань плану розрахунків за кредитами на час карантину, відповідного подовження кредиту або капіталізація відсоткових платежів тощо. На окрему увагу заслуговують медичні заклади, а також підприємства сфери транспорту, роздрібною торгівлі, туризму та гостинності, які прийняли на себе найбільший удар від пандемії через високий ризик зараження.

Зазначимо, що певною мірою наслідки пандемії COVID-19 та рецесії повинні знайти відображення у різних видах звітності підприємств. Перш за все, слід очікувати вимог щодо звітування про використання отриманої допомоги, збереження робочих місць, виплату заробітної плати працівникам, дотримання умов карантину тощо. Такі питання потребують прозорого розкриття не лише у фінансовій, але й нефінансовій звітності і мають бути враховані при розробці нових стандартів звітності про сталий розвиток.

Список використаних джерел:

1. Глобальне опитування МКП: пандемія COVID-19 завдає шкоди здоров'ю і економічному добробуту працівників. Міжнародний відділ ЦК Профспілки. 26 березня 2020 р. URL: <https://pon.org.ua/novyny/7739-globalne-opituvannya-mkp-pandemya-covid-19-zavdaye-shkodi-zdorovyu-ekonomichnomu-dobrotu-pracvnikv.html>

2. Бураковський І., Юхименко С. Після COVID-19: сценарії економічного відновлення. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. 24.04.2020 р. <http://www.ier.com.ua/ua/publications/articles?pid=6361>

3. COVID-19 Resources from IFAC's Network: from International Federation of Accountants. URL: <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/discussion/covid-19-resources-ifacs-network>

4. Fachliche Hinweise der Kammer der Steuerberater und Wirtschaftsprüfer zu den Auswirkungen der Ausbreitung des Coronavirus (COVID-19) auf Unternehmensbewertungen (beschlossen vom Präsidium der Kammer der Steuerberater und Wirtschaftsprüfer am 15. April 2020). URL: https://www.ksw.or.at/PortalData/1/Resources/fachgutachten/2020_04_15nZB_Hinweise_Covid19_UBW_RF10a.pdf

5. World Economic Situation And Prospects: February 2021 Briefing, No. 146. URL: <https://www.un.org/development/desa/dpad/publication/world-economic-situation-and-prospects-february-2021-briefing-no-146/>

6. Все про нефінансові рішення для зміцнення імунітету вашого бізнесу. URL: <https://www.bdo.ua/uk-ua/news-2/2020/all-about-non-financial-solutions-to-strengthen-your-business-immunity>